

متون دینی در زبانهای ایرانی

ثریا پناهی

جمع‌آوری نسخه‌های خطی ادامه داد. در سفر به ایران و هند طی سالهای ۱۸۴۴-۱۸۴۱ برخی نسخه‌های خطی زردشتی را خرید یا نسخه‌برداری کرد که همه آنها نیز در کتابخانه سلطنتی نگهداری می‌شود. وسترگارد اولین اروپایی است که متن پهلوی بُندهِشَن را در سال ۱۸۱۵ چاپ کرد. برترین کار وی چاپ متون معروف اوستایی‌اش در ۱۸۵۴ بود. آرتور کریستین سن و کای بار^۵ مجموعه متون کاملی را که راسک و وسترگارد گردآورده بودند، میان سالهای ۱۹۳۱ و ۱۹۴۴ چاپ کردند. درباره تاریخ مطالعات خاورشناسی در دانمارک یادآوری این نکته لازم است که در فواصل زمانی مختلف، حافظ و سعدی در دانشگاه کپنهاگ از سال ۱۸۹۵ تدریس شده است.

اولین استاد مطالعات ایرانی در دانشگاه کپنهاگ آرتور کریستین سن (۱۹۴۵ - ۱۸۷۵ م) بود که در ۱۹۱۹ انتخاب شد. مطالعات او در زمینه‌های تاریخ ساسانی، زبانهای ایران و گویشها، زبان و ادبیات فارسی (باستانی و نو) و ادیان ایران بود. او بیش از ۳۰۰ کتاب و مقاله درباره موضوعهای مذکور دارد و سه بار به ایران سفر کرد و پس از او شاگرد و جانشین وی کای بار (۱۹۷۰ - ۱۸۹۶ م) تا سال ۱۹۶۶ به تدریس پرداخت و در ۱۹۶۶ جس، پی. آسموسن^۶، متخصص در مانی‌شناسی و گویشهای یهودی - فارسی، جانشین وی شد.

مقدمه این مجموعه، در اصل، خلاصه‌ای از تاریخ مطالعات شرق‌شناسی در دانمارک است و به نوعی بیانگر آن است که مطالعات مربوط به فرهنگ و زبانهای ایرانی در دانمارک و به‌ویژه، کپنهاگ و دانشگاه آن مسبوق به سابقه‌ای دیرینه است. در پایان مقدمه، تذکاری به این نکته است که این هم‌اندیشی به یاد و خاطره دکتر احمد تفضلی، استاد مطالعات ایرانی دانشگاه تهران برگزار گردیده است. کسی که نه تنها یک دانشمند، بلکه انسانی شریف و اصیل بود. آثار وی دلالت بر وسعت دانش او در زمینه زبان پهلوی و ادبیات نخستین دوره اسلامی دارد. همچنین در پایان از پروفیسور جس پی. آسموسن یاد شده است.

پس از مقدمه، درباره شیوه حرف‌نویسی مقالات توضیح داده شده که باتوجه به تنوع زبانهای ایرانی از باستانی، میانه تا نو و گویشهای ایرانی و اختلافی که فارسی و عربی دارد، تصمیم گرفته شد که حرف‌نویسی هر مقاله به سلیقه خود مؤلفان باشد. در پایان از آکادمی سلطنتی علوم و ادبیات، مسئولان برگزاری هم‌اندیشی، پشتیبانان مالی و اجرایی و ملکه دانمارک و فرزندش تقدیر شده و از خانم او ویتته^۷ نیز برای یاری در برگزاری هم‌اندیشی و ویرایش برخی از مقالات این مجموعه قدردانی شده است.

Religious Texts in Iranian Languages, Symposium held in Copenhagen (may 2002).^۱

مجموعه مقالات هم‌اندیشی متون دینی در زبانهای ایرانی شامل مقالاتی است که در هم‌اندیشی یادشده ارائه گردیده است. در مقدمه کتاب که ظاهراً به قلم مسئولان برگزاری هم‌اندیشی است، ابتدا به تاریخچه ادیان، فِرَق و جنبشهای دینی در تاریخ و جامعه ایرانی پرداخته شده است و سپس این موضوع مطرح می‌شود که این زبانهای ایرانی بودند که در دوره‌های مختلف تاریخی پشتیبان یا مَحْمُول جنبشهای مذهبی بوده‌اند؛ پدیده‌ای که موضوع بررسی دانشمندان در تألیف و ارائه مقالات هم‌اندیشی بوده است.

در بخش دیگر به این موضوع پرداخته شده است که هم‌اندیشی متون دینی... به سنتی معروف و دیرینه از مطالعات ایرانی در اسکاندیناوی، به ویژه در دانمارک، دلالت دارد، یعنی از زمانی که محققان این کشور مطالعاتشان را در حوزه ایران‌شناسی آغاز کردند و هنگامی که این علم هنوز در مراحل آغازین بود. در آغاز قرن ۱۸ میلادی فردریک پنجم، پادشاه دانمارک (۱۷۶۶ - ۱۷۴۶ م) هیئت‌ای را برای گردآوری اطلاعاتی درباره اسناد و آثار قدیمی خاورزمین اعزام کرد، اما از بخت بد آن گروه اکتشافی تنها یک نفر، کاستن نیبور^۲ (۱۸۱۵ - ۱۷۳۳ م) جان سالم به در برد. این عضو به جای مانده بعد از آن سفر مُهلک به پرسپولیس سفر کرد و برای اولین بار از کتیبه‌های هخامنشی رونوشت برداشت. گزارش سفر او همراه با نقشه و تصاویر در کپنهاگ و هامبورگ در چند مجلد در سالهای ۱۷۷۲، ۱۷۷۴ تا ۱۷۷۸ و ۱۸۳۷ به چاپ رسید و به این ترتیب برای نخستین بار کتیبه‌های میخی پرسپولیس به گونه‌ای علمی مطالعه شد.

گام بعدی یا سهم بعدی مربوط به راسموس راسک^۳ (۱۷۸۷-۱۸۴۲ م) است که اولین یافته‌های زبان‌شناسانه درباره زبان اوستا را در ۱۸۲۶ در کپنهاگ به چاپ رساند.

کاوشهایش برای دستیابی به منشأ زبان ایسلندی، او را به زبان فارسی و هندی علاقه‌مند کرد. او فارسی را زمانی که در ایران مقیم بود، فراگرفت و اوستایی را نیز هنگام اقامت در بمبئی. وی بادشواری فراوان نسخه‌های خطی این دو زبان را جمع‌آوری کرد. همه این نسخه‌ها در کتابخانه سلطنتی کپنهاگ نگهداری می‌شوند.

ان.ال. وسترگارد^۴ (۱۸۷۸ - ۱۸۱۵ م) ریشه‌شناس متون زبانهای هند و آسیایی در دانشگاه کپنهاگ بود. او کارهای راسک را با

و در حوزه متون اسلامی قرن بیستم: «علی شریعتی و کویر» (کلاوس وی. پدرس)؛^{۲۳} «اصول و روش‌شناسی تفاسیر در دوره پُست مدرن اسلامی: عبدالکریم سروش» (آشک داهلن)^{۲۴}.

۱. مجموعه مقالات هم‌اندیشی متون دینی در زبانهای ایرانی (می ۲۰۰۲)، به کوشش فریدون و همن و کلاس وی. پدرس، (کپنهاگ: آکادمی سلطنتی علوم و ادبیات دانمارک، ۲۰۰۷)، ۴۱۶ ص.

2. Casten Niebuhr
3. Rasmus Rask
4. N. L. Westergarrd
5. Kaj Barr
6. Jes P. Asmussen
7. Eva Witte
8. Shaul Shaked
9. Almut Hintze
10. Martin Schwartz
11. Prods Oktor Shærøth
12. Adners Hultgard
13. Anahit Perikhanian
14. Werner Sundermann
15. Maria Macuch
16. Philippe Gignoux
17. Dieter Weber
18. Francois de Blois
19. Carlo G. Cereti
20. Anabel Keeler
21. Bo Utas
22. Finn Thiesen
23. Claus V. Pedersen
24. Ashk Dahlen

در این هم‌اندیشی ۳۰ مقاله در مباحث عمومی؛ اوستا و هند و ایرانی؛ ایرانی میانه؛ دین زردشت در دوره اسلامی؛ آغاز دوره اسلامی؛ برخی ادیان و فرقه‌های دیگر؛ و متون اسلامی در قرن بیستم، به زبانهای انگلیسی و فرانسه ارائه شد که از میان آنها می‌توان به عناوین زیر اشاره کرد:

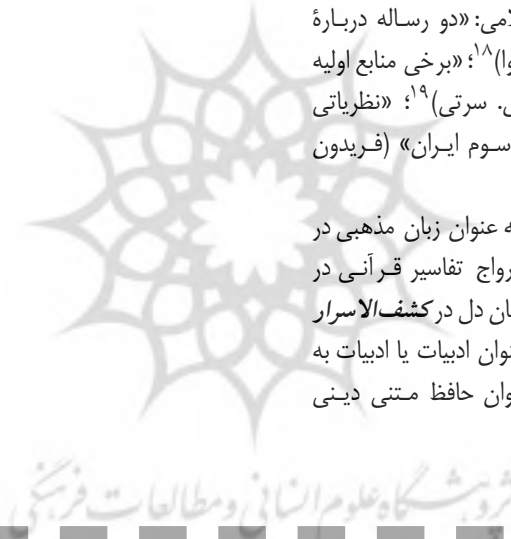
در حوزه مطالعات عمومی: «آداب و قوانین نوشته‌های دینی ایرانی» (شائول شاکد)^۸

در حوزه اوستا و هند و ایرانی: «ساختار نگارشی گاهان اوستا» (الموت هیتسه)^۹؛ «سرایش گاهان و سرآیندگی زردشت» (مارتین شوارتز)^{۱۰}؛ «یسنای اوستا: آیین و اسطوره» (پرادز اکتور شروو)^{۱۱}؛ «مضمون اسطوره‌های زمستان بزرگ در روایتهای قدیم ایرانی» (اندرز هولنگارد)^{۱۲}؛ «زریادر و زردشت» (آناهید پریخانیان)^{۱۳}

در حوزه ایرانی میانه: «خدا و هم‌آوردش در آیین مانوی» (ورنر زوندلمان)^{۱۴}؛ «درباره نسک‌های حقوقی دینکرد» (ماریا ماسوخ)^{۱۵}؛ «فره اوستا در متون فلسفی پهلوی چگونه تفسیر می‌شود؟» (فیلیپ ژینیو)^{۱۶}؛ «نکاتی درباره ظهور متون پهلوی در دوره ساسانی» (دیتر وپر)^{۱۷}

در حوزه دین زردشت در دوره اسلامی: «دو رساله درباره زردشتیان به نام علمای اسلام» (فرانسوا دویلوا)^{۱۸}؛ «برخی منابع اولیه درباره تاریخ آغاز پارسی در هند» (کارلو جی. سرتی)^{۱۹}؛ «نظریاتی درباره قدرت جادویی واژه‌های مقدس در رسوم ایران» (فریدون و همن)

در حوزه دوره اسلامی: «کاربرد فارسی به عنوان زبان مذهبی در قرنهای اولیه اسلامی» (نصرالله پورجوادی)؛ «رواج تفاسیر قرآنی در فارسی نو» (محمد جعفر یاحقی)؛ «فارسی زبان دل در کشف‌الاسرار میبدی» (آنابل کیلر)^{۲۰}؛ «متون عرفانی به عنوان ادبیات یا ادبیات به عنوان متون عرفانی» (بو واتاس)^{۲۱}؛ «آیا دیوان حافظ متنی دینی است؟» (فین تیسن)^{۲۲}

بزرگی اشتراک

علاقه‌مندان به اشتراک جهان کتاب می‌توانند پس از واريز حق اشتراک به حساب جاری ۱۴۱۵۰ نزد بانک ملت شعبه زهره، کد ۶۳۶۰/۲ (قابل پرداخت در کلیه شعب بانک ملت) به نام موسسه فرهنگی - هنری جهان کتاب، اصل رسید بانکی را به همراه برگ اشتراک تکمیل شده به نشانی تهران، صندوق پستی ۳۸۹-۱۵۷۴۵ ارسال فرمایند.

در خارج کشور: ● خاورمیانه و کشورهای همجوار: ۳۰۰,۰۰۰ ریال ● اروپا: ۳۰۰,۰۰۰ ریال ● آمریکا، کانادا، استرالیا و خاور دور: ۳۵۰,۰۰۰ ریال	بهای اشتراک یکساله (۱۲ شماره): در داخل کشور: ● برای اشخاص: ۷۰۰,۰۰۰ ریال ● برای موسسات و کتابخانه‌ها: ۸۰۰,۰۰۰ ریال

<p>شماره اشتراک:</p> <p>تاریخ شروع اشتراک:</p> <p>تلفن:</p>	<p>مشخصات مشترک:</p> <p>نام:</p> <p>نام خانوادگی:</p> <p>نشانی:</p> <p>کد پستی:</p>
---	---